

Commentaar

Deskundigen maken het de rechter moeilijk

Het besluit van de Hoge Raad het vonnis tegen Lucia de B. te herzien, is in de eerste plaats goed nieuws voor de verdachte, die alsnog een kans krijgt haar onschuld te bewijzen. Maar de uitspraak is ook goed nieuws voor wie de rechtsstaat ter harte gaat.

Lange tijd werd gevreesd dat wanneer een herziening van omstreden vonnissen aan het licht zou brengen dat rechters er soms naast zitten, het vertrouwen in de rechtsstaat zou worden ondermijnd. Het publieke debat over enkele geruchtmakende gerechtelijke dwalingen – de Schiedammer parkmoord, de Puttense moordzaak – biedt echter ook grond voor de tegenovergestelde conclusie: door te erkennen dat rechters feilbaar zijn en de mogelijkheid te creëren fouten te herstellen, kan het vertrouwen in de rechtsstaat juist worden vergroot.

Of in het geval van Lucia de B. sprake is van een gerechtelijke dwaling staat nog niet vast. Het is nu aan het gerechtshof in Arnhem de zaak opnieuw te behandelen. Lucia de B. werd in 2006 in hoogste instantie veroordeeld tot levenslang voor zeven moorden en drie pogingen tot moord op patiënten van het Juliana Kinderziekenhuis in Den Haag. Uit de motivering van de Hoge Raad rijst opnieuw het beeld op van een vonnis dat op een buitengewoon dun bewijs rust. De Hoge Raad geeft met zijn besluit tot herziening gehoor aan het verzoek van de advocaat-generaal, nadat eerder de Commissie Evaluatie Afgesloten Strafzaken, ingesteld na de Schiedammer parkmoord, had gepleit voor heropening van de zaak.

Hoewel de bevindingen van de evaluatiecommissie en de advocaat-generaal niet op alle punten eensluidend zijn, spitst het herzieningsverzoek zich in beide gevallen toe op de dood van één baby in 2001. Volgens de advocaat-generaal geeft een nieuwe beoordeling van het bewijsmateriaal reden te twijfelen aan vergiftiging als doodsoorzaak. Omdat in de andere zaken op dit bewijs werd voortgebouwd, moeten ook die zaken worden herzien.

De bewijsvoering tegen Lucia de B. leunde zwaar op het oordeel van deskundigen, van wie er tijdens het proces tientallen zijn gehoord. De advocaat-generaal baseert zich op zijn beurt weer op nieuwe deskundigen. Een voorwaarde voor een herziening is dat er sprake is van een 'novum', een nieuw feit. Volgens de Hoge Raad voldoet een nieuwe interpretatie van het bewijsmateriaal aan dit vereiste. Impliciet erkent het hoogste rechtscollege hiermee dat ook meningsverschillen tussen deskundigen een reden kunnen zijn voor een herziening.

Deze vaststelling is van belang voor toekomstige herzieningsverzoeken. Naarmate de mogelijkheden van technisch-wetenschappelijk onderzoek toenemen, spelen getuige-deskundigen een steeds grotere rol in de rechtszaal. Op de doorgaans niet-deskundige rechter rust in zo'n geval de lastige taak zich een oordeel te vormen over de wetenschappelijke betrouwbaarheid van hun bevindingen. Dat zij de rechter op het verkeerde been kunnen zetten, bleek eerder in de Puttense moordzaak.

De vrees dat de evaluatiecommissie zou worden overspoeld is niet uitgekomen. In een definitieve regeling zou de drempel daarom kunnen worden verlaagd. De zaak-Lucia de B. onderstreept de noodzaak ook verdachten de mogelijkheid te geven een herzieningsverzoek in te dienen zodat zij niet langer afhankelijk zijn van buitenstaanders die zich hun lot aantrekken.